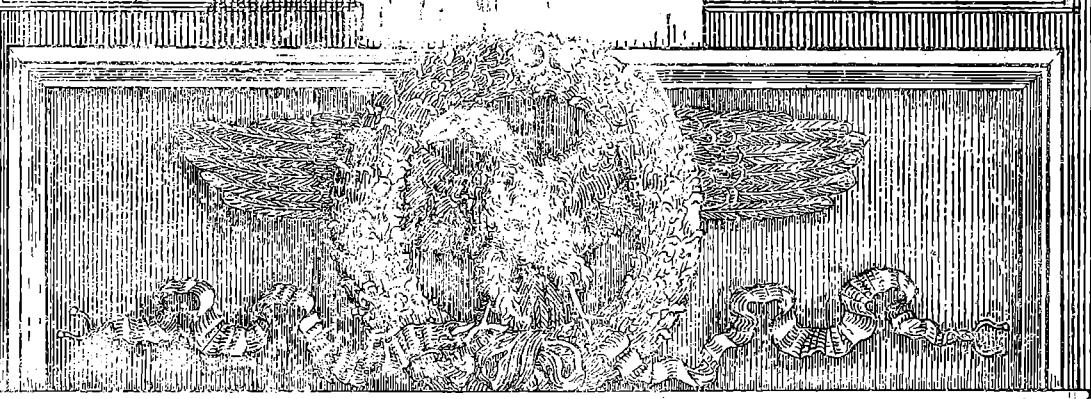

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

SINGULIS MENSIBUS EDITUR, ROMAE, VIA DEL GOVERNO VECCHIO, 96.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

nuperrime prodiit JOSEPHI FORNARI

PARVUM ANTIBARBARUM

Volumen, cui praefatus est FELIX RAMORINO. constans pagg. 103, editione portatu facilis, venit italic. libell. 8.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venum dantur eiusdem auctoris Milesiae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus - Francisculi prandium.

Singulae pretio italic. libell. 2.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXVII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 325 pro Italia; pretium duplicatum, libell. Italic. scilicet 650, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngraphan (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

Sociis

JM

pagg. 103, edi-

eiudem auctoris
atae apud ephebea

n erit publici cursus
ribus).

AE ROMAE col-
annum MCMXXVII,
nstituimus libella-
scilicet 650, pro

per nummariam
tramite requiren-
ma, 12, Via del
est, non sinit ut
rependi possit.

Ann. XV

Romae, Mense Julio MCMXXVIII

Fasc. VII

ALMA ROMA

LATITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium subnotationis an. MCMXXVII est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; ante solvendum rectoque tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.

Ad sanam artem fovendam

Memini me quandam Gabrielis D'Annunzio, ni fallor, sententiam legisse in Italicu populi vita plus ponderis artis pulcherrimam operam obtinere, quam tributarium forte legem, aut foedus aliquod cum aliis populis ictum. Atqui, si ex maiore studio, quo in liberales artes populi feruntur, eorum proiectae humanitatis tutum esset iudicium, omnes plerumque hodierne gentes, Italica non excepta, iam ad barbarae aetatis ostium pulsaremus. Nunquam enim antea, ut hodie, contigit, ut quum multiplices sint exemplandae pulchritudinis modi, in oculis omnium versentur passim pulchrae res pulchraque gesta infinita propemodum specie reddita.

Nunquam, contra, ut hodie, liberales artes invisa multitudini apparent!

Iudicium enim illud tutum certumque, quo pulchra opera a foedis seiunguntur, populari sententia corruptum adeo videtur, ut passim in artium bonarum publicis recensionibus, quae frequenter exhibentur, amentiam paene regnare dixeris. Ignoti abditique gentibus optimi artifices vivunt, eorumque nomina vix in amicorum exiguo circulo insonant; eorum opera quasi aenigma spectat plebs, dum avide, contra, insolita, abnormia ac rudia conamina demiratur. Curiositate atque stupore fertur

populus, neque animorum commotioni aut admirationi ullus est locus, iudexque vulgaribus artificiis, quibus opus et tabulae eminent magis aut illustrantur, decipitur. Iamque artifex, qui olim, renascentibus per Europam litteris, necessarius tamquam opifex habebatur, sumptuarium locum modo occupare censemur, taedetque multos eiusmodi artium recensionum, quasi vires hominum ostendant, in vanum laborem inutiliter perdi atque absumi.

* *

Sunt et hi quidem nimiae sollicitudinis fructus nimiaeque inquietudinis, qua in vitam alendam incumbimus; effectus saepe insatiatae illius commodorum voluptatumque sitis, cuius stimulis nolentes vel libentes urgemur omnes. Si quis enim seiunctim sese vivere posse iudicet, atque beata vita aliquantulum frui, ille brevi ipsa turbinis vi, qua fertur universitas atque respublica, paterna ipsa bona amittet. Iamque nulla optio reliqua est, nisi quis forte religiosam vitam amplectatur: aut cum ceteris in cursum praeceps currere, aut ingruentibus post se fluctibus obrui. Qua de re dum doctrinae disciplinarumque progressus vires novas ad hominum usum natura suppeditat, pallescit, contra, in dies recti atque pulchri species, acriusque fit ac magis magisque imposcapesendae beatitudinis intimum desiderium.

Heu! in tenebras ruimus, paucos si ex-
cipias ingenio selectos, qui in pulchri-
speciem contemplandam prorsus confu-
giunt, artiumque omnium, si qua reliqua
est via, fastos adhuc provehunt. At ver-
bum suavissimum iterantes atque expla-
nantes quis audit? Quin etiam tanta iam
inter utrumque agmen varia mens facta
est, ut non unus praenunciaverit in duo
opposita genera humanam familiam brevi
esse digressuram.

Sacerdotes quidam pulchrarum rerum
studiosi, quo tristibus auspiciis quodam-
modo adversarentur, assiduo magisterio
adlaborandum suaserunt, et in ludis, et in
diariis, et in academicis museisque...

Ecquid tamen? Nonne sensus pulchra-
rum rerum nobiscum nascitur, et quasi
caelitus concessum donum plerumque est,
quod perficitur quidem studio atque dilige-
ntia, sed nunquam gigni valet, ubi na-
tura negaverit?

Atqui, malae fortunae non difficile est
repetere fata. Quod enim res artium liberalium
adeo fuerint desperatae, causa haec
praecipua appetit: omnia deleta esse incita-
menta, quibus ab alto accipiebant homines
quidquid verum sanctumque, quidquid pul-
chrum ac delectabile esset. Namque Dei
summi spiritusque humani, similis eius,
notione sublata, in volutabrum ruerunt
plebes huius unius oblectamenti cupidae:
reliqua quae sensuum non essent, tam-
quam fabulosa et vana et sibi impropria
despicerunt.

Harum in numero rerum principem
obtinent locum, ut philosophia et poësis,
musice pariter liberalesque artes omnes,
quas non sine ratione maiorum sapientia
caelitus data dona hominibus fuisse cen-
suit.

**

Re quidem vera, nonne iam in illa
tristissima Lutetiae Parisiorum urbis ever-
sione, quae tamquam epilogus Germanici

belli exarsit, pulcherrima paene omnia
monumenta liberalium artium vidimus
igni tradita? Quid recentissimi belli faci-
nora commemoramus? Quid illa quae
quotidie fieri apud Russos audimus? Haec
plane vesano furore avebant et avent latius
in dies patranda, qui «socialismum»
primum ac deinde «communismum» seu
«bolscevismum» exitiosa verba mortiferumque
venenum praedicarunt et praedicanter:
«Materia sumus - iactant -; materiam
quaeramus, unusque sit humanae beatitudinis apex, more bestiarum, solute vivere
in mundo! Bonis artibus gaudent tantum optimates;
plebi inutilia huiusmodi cadunt gaudia;
numquid earum imperium tolerandum adhuc? Deleamus igitur atque
abradamus quidquid marmore aut coloribus
aut atramento nugaces viri effinxerunt
perdita opera!» Haec vulgo blasphemantur;
haec impudenter effutiuntur!

Profecto sub iterato huiusmodi barbaro
congressu flos pulchri languescit paulatim,
atque inclinat caput. Is enim flos est,
qui, terram licet radicibus imis contingat,
verticem tamen purum in aërem extollit,
sicut solem atque caelum; quae si prohibueritis,
exsiccata brevi corolla decidet.

Iuvat igitur fideles divinis adhaerere
sponsionibus acrius semper, quo magis
circum fit desperata salus.

Quumque pro certo habeamus divinum
verbum nunquam defuturum, inde et flamen
artium ingenuarum, quod ex Deo est,
fore ut continuo renovetur speramus.
Speramus fore, ut mox, transacta tandem
haec qua plus minusque omnes agitantur
amentia, innovatis tranquillitatis ordinis
diebus, digna pulchri opera, imo nunquam
antea conspecta pariantur.

I. A. C.

Sapientissimi artis possessores sunt a quibus et
propria studia verecunde et aliena callide aesti-
mantur.

VAL. MAX., VIII, 12.

De Romanorum vestibus¹

Usitatissimus alter Romanae gentis
amictus erat *Tunica*; ad quam quid spe-
ctarit iam expensuri, prius vulgarem eius
rationem, inde peculiaria genera perse-
quemur.

Adeo id vestimentum commune viris
omnibus habebatur, ut illi ipsi, quos inopia
togam inducere non sinebat, nunquam ta-
men tunica carerent; quam ob rem *Tu-
nicatum popellum* dixit Venusinus poëta.²
Verum quod in Urbe pauperiorum solum
erat, ut tunica sine toga uterentur, hoc
idem in agris vel ditissimi quique factita-
runt. Quo respicit exclamatio Martialis
(X, 52):

... O soles! O tunicata quies!

Quando autem tunica simul cum toga
gestabatur, huic illa suberat; quae et ipsa
lanea, atque alba,³ ad haec, manicis exspersa,
ad medium ferme crus defluebat. Atque
haec duo postrema eius erant instituti, ut
aliter fieri summo sine dedecore non posset.
Atque haec est causa, quam ob rem Tullius
in II *Catil.* (X) haec de grege conspiratorum
stomachose efferat: «Quos pexo capillo nitidos... manicatis et talaribus tunici-
cis videtis». Nec absimili ratione Numanus⁴ Troianis exprobat, quod

Et tunicae manicas, et habent redimicula mitrae.

Quod tamen ad manicas attinet, ne quis
sic accipito, quasi nullis omnino praedita

¹ Cfr. fasc. sup.

² I Epist., 7.

³ Proprium albae laneae colorem in tunica fuisse
servatum, peraeque et in toga factitatum, nihil est
quo in dubium revocetur. Notandum tamen est, humili-
lis sortis homines vertentibus annis ad tunicas pullas
declinasse. Atque hinc ansam arripiuit Cicero Verrem
(IV, 24) obiurgandi «quod in officina maiorem partem
diei cum tunica pilla - (sellulariorum more) - sedere
solebat».

⁴ IX, Aeneid., 616.

haec vestis fuerit: habuit namque suas,
non certe quae ad manus usque descendente-
rent (qualibus instructas tunicas *Chirido-
tas* et *Macrocheras* posterior aetas dixit):
sed quae medium brachii curvaturam non
excederent.

Tunicam secus ac togam, cinctu con-
stringere moris fuit. Quae res sicut recte
servata sollertiae argumentum habebatur,
ita neglecta nunquam non desidia atque
iucuria data est. Itaque discinctum vel
etiam male praecinctum prodire, semper
probrosum fuit. Hinc *discinctus nepos* apud
Horatium.¹ Id vero totum de una modo
laticlavia (quam e vestigio producemus)
acceptum ne esto; quippe quum eam dis-
cinctam geri consuetudo tulerit.²

Ac de vulgari tunica haec sunt. Ad
singularia nunc genera veniamus.

Tunica laticlavia et *angusticlavia*, al-
tera senatorum, altera equitum propria
fuerunt, idque praecipuum habuere, quod
illa lato, haec angusto clavo (vel, si ita
malis, duobus³ angulis clavis ornata erat.

¹ Epod., 1.

² Luculenta admodum unde hoc clareat institutum,
verba sunt Quintiliani (XII, 3): «Cui lati clavi ius
non erit, ita cingatur, ut tunica prioribus oris infra
gena paulum, posterioribus ad medios poplites usque
perveniant.. Latum habentium clavum modus est, ut
sit paulum cinctis submissis». Itaque quum laticlavii
cincti non uterentur, ab eo causa fuit cur de Julio
Caesare a Suetonio (XLV) tamquam abnorme prode-
retur: «Etiam cultu notabilem ferunt. Visum enim
lato clavo ad manus simbriato, nec ut unquam aliter,
quam super eum cingeretur».

³ Quintiliani locus, quem in proxima adnotatione
attulimus, ea insuper affert, e quibus non inepte co-
niici posse videatur, angusticlaviorum tunicam non
uno tantum fuisse clavo instructam. Postquam enim
dixit: «Cui lati clavi ius non erit, ita cingatur, etc.»,
tum statim subit: «Ut purpurae recte descendant
levis cura est». Ac mox simili ratione ita tunicam
eisdem hominum generi componendam monet, ut «pur-
purae recte cadant». Is igitur auctor angusticlavii
«purpuras» numero multitudinis attribuit; quem
contra apud quemcumque de laticlavii sermo est,
nunquam non «purpura» aut «clavus», singulare
numero proferatur.

Fuit autem *Clavus* non plane aliud, quam quadrata oblonga linea, veluti quaedam fascia, purpurea, tunicae vel intexta, vel adsuta,¹ atque a summa ad imam eius oram per medium pectus protenta.²

Tunica palmata, praeter unam formam quae eadem ac consuetae tunicae fuit, reliqua omnia cum toga cognomine, de qua supra, habuit communia; nimurum, aequa atque illa, purpurea fuit, intextis pictis auro palmis insignita et triumphantiam propria.³

¹ Utrumque in consuetudine fuisse positum, ut clavi tunicis alias insuerentur, alias intexerentur, liquet tum ex Ulpiano de aur. et arg. leg. I vestimentum; tum ex Festo v. *Clavata*.

² Rati quidam fuerunt, *Clavos* fuisse in vestibus intextos flores. Verum haec opinio facile per id revellitur, quod floridis vestimentis non alii, quam delicatores, aut vero etiam servi utebantur; quum tamen *Clavi*, de quibus hic agitur, honestorum civium essent et quoddam diversorum ordinum διακριτικόν. Quo etiam illud adde, vix uno aut ad summum altero clavo ornari tunicas consuevisse; et quae indumenta flores habebant, ea ingentem eorum copiam prae se tulisse.

Aliis *Clavi* fuerunt fibulae, aut globuli aurei purpurei queis tunicae connecterentur. Huic vero sententiae non suffragantur vetera monumenta, nil tale in statuis togatis repraesentantia.

Nonnulli porro *Clavum* plagulam esse crediderunt, quae imposita humeris in pectus demitteretur. At contra stant scriptorum vetustae aetatis testimonia, per quae scitum est clavos fuisse tunicis insertos.

Aliorum opinio tulit non aliud fuisse *Clavum*, quam fasciam, seu limbum extremae tunicae praetextum. Eam vero, praeter alia, illud evertit, quod et Latini clavatas vestes a praetextis distinguunt, et Graeci illas μεσοπορφύρους, has autem περιπορφύρουs appellant.

Postremo plurimi eo cessere, ut dicerent *Clavos* fuisse bullas e purpura ad capitum clavorum instar, tunicis intextas. Verum eiusmodi bullas plures esse oportuit, non unam, aut duas, quot clavos exstisset constat.

Si plura scire cupias, candide lector, cfr. ALBERTUM RUBERIUM, *De re vestiaria Romanorum*, I, qui iam suo tempore rem tam enucleate explicavit, tam validis argumentis, nullum ut amplius iam dubitationi locum reliquerit, clavum fuisse quod nos indicavimus.

³ Cfr. LIVIUM, XXX, 15.

Occurrit praeterea *Tunica recta*; cui non quidem peculiare aliquod insigne, sed ea, quam mox feremus, causa appellatio- nem impertivit.

Fuerunt sane, qui opinati sunt, ita dictam tunicam, quae discincta, nulloque intersecta vinculo, uno veluti ordine deflueret; qualem omnino Graeci χιτώνα ὥρθοστάδιον (i. e. «tunicam erectam stantem) nuncuparunt. At detur licet, id de aliis tunicis fieri potuisse, certe tamen quae vulgo *recta* dicebatur, quam scilicet tirones cum toga libera sumebant, longe aliunde nomen mutuata est. De qua re sic Festus: «*Recta* – inquit – appellantur vestimenta virilia quae patres liberis suis conficienda curant omnis causa, ita appellata, quod *astantibus et in altitudinem texuntur*». Ei porro mirifice consentit Plinius (VIII, 48), ubi sic narrat: «Ea prima – (Tanaquil, uxor Tarquinii Prisci) – texuit rectam tunicam, quales cum toga pura tirones induuntur, novaeque nuptae». Unde facile colligere possumus, eiusmodi tunicarum *rectitudinem* non a gestationis, sed a texturae ratione exstitisse.

Habes iam, candide lector, quidquid de *Tunica* sciendum erat. Sed et his omnibus unum id postremo addatur, interiorem alteram geri consuevisse, eamque pro viris *Subuculam*, pro mulieribus *Indusium* appellatam; quae diutissime lana, sero ad modum linea esse coepit.

S. A.

Emmanuel Philibertus Sabaudiae dux

III.

Emmanuel Philibertus, antequam in patriam rediret, iterum cum Gallis prae- litum apud Gravelinum iniit, et tanta clade adversarios prostravit, ut, ad eius quasi arbitrium, inter necivum illud bellum tan-

dem sit compositum. Et magni omnino fuit eius opera in hoc praelio, quo Galli fusi fugatique sunt, ut iocose, more suo, gravissimam hanc cladem «Redditum a Veromanduorum nundinis» advocarent.

Quamobrem, compositis denique rebus, adnitente potissimum Philippo II, qui in suum arbitrium reduxit novum Gallorum regem, Henricum Tertium, universam Subalpinam regionem, cum accessionibus obtinuit. Post tot rerum perversiones atque labores, bellicis laudibus insignis, ad pacatam denique urbem, Augustam Taurinorum, quae tunc primum Regni caput eligitur, incredibili omnium laetitia, restitutor feliciorum temporum salutatur et triumphans invehitur.¹

Princeps providentissimus, tunc a belli periculis ad pacis studia animum convertit. Legibus promulgatis ad temporum rationes exactis, et imminuta regulorum potentia, aequabilitatem iuris induxit; agrorum cultum impense fovit, egregiisque propositis premiis, peritissimum quemque artificem ad se undique accersivit. Annos conventus abolevit, in quibus oratores a certis civium ordinibus delecti de publicis negotiis agerent, propterea quod, ut ipse testabatur, in diversas partes abstracti, nunquam in communem utilitatem conspirarent.

Et nostra aetate, quum maxime inter populos opinio vigesceret, ex communi modo ingeniorum certamine veritatem adsurgere, atque in publicum bonum manere, unus vir ex improviso exstitit, qui, «nec torpere gravi passus sua regna veterno», oratores populares ad sua quoque negotia revocavit, omniaque in suam dominationem reduxit.

Quam vere, quam apte illud Horatii: «*Multa renascentur quae iam cecidere!*»

¹ Ad memoriam huius diei obsignandam atavo suo fortissimo equestrem statuam ex aere miro artificio confectam cum basi anaglypta in area ante templum Carolinianum Carolus Albertus posuit dedicavitque.

Omnium disciplinarum studiis instauratis, et magisteriis auctis, Athenaeo Taurinensi, quod temporum vicibus tacuerat, ampliorem dignitatem conciliavit. Quum autem optime intelligeret, quo tandem evadant doctrinae, quae impuro fonte redundant, quantique intersit rei publicae, homines christiana professionis preeceptis a teneris imbui, ordinem sacerdotum, cui a Iesu nomen est factum, iam tum expolitissimis ingeniis et pietate florentem, advocavit, qui perversis Calvinianorum placitis obsisteret, et sobolem Subalpinam iis artibus erudiret, quibus ad humanitatem solet informari.

Sic gens Subalpina, depositis tandem externi dominatus compedibus, Italica rediit, et huiusmodi iam ab stirpe iisdem quoque legibus eodemque eloquio in unam gentem coalescere coepit.

Sed tunc Calviniani sectatores ex Helvetia in Subalpinam regionem irruerant, eamque Calviniana lue afficere nitebantur atque ab antiqua atavorum sapientia abripare. Ad haec foedius et turpius ex Gallicis alpibus nos vexabant nefarii homines, qui Petri Valdo pravitatem sectantes, sub religionis speciem, audaciores principis voluntati obstiterant, atque atroci quodam certamine fidissimum quemque torquebant atque ad defectionem hostili animo atque insidiis stimulabant. Ipsi occulto sacramento initiati, e tenebris osis Pinarolii vallibus irrumptentes, novo regno pericula struere eiusque compagem laxare totis viribus contendebant.¹

Dum Princeps, expulso externo dominatu, sanandis vulneribus intendit, quae superioribus temporibus fuissent inusta, ecce Valdenses, Gallorum regis potissimum suffragio freti, alacres, erecti, per viciniores pagos cursitare, repente insur-

¹ Quos Gallia Ugonotti vocitabat, quod iuramento essent obstricti, nos Valdenses vel Barbetti, quod eorum ministri prolixam barbam colerent.

gere, et Ducas praecoptis fidenti animo obluctari.

Adstitit vero Emmanuelis Philiberti virtus, qui romanam prope animi fortitudinem referens, ex impensis factionis fauibus auctoritatem eripuit, et merito sibi redditam ad pristinam dignitatem revocavit.

Summa hac festinatione, improborum audaciam fregit atque superbissima imperia Regis aspernatus, Subalpinorum animos confirmavit, quorum spes, in tanta rerum commutatione, in eo omnis sita erat.

Postremo, quo melius civium securitati et pacis diuturnitati esset consultum, arcem Taurinensem ab inchoato extruxit, ex ingenio praescriptoque Horatii Pallioti Urbinatis; nonnulla oppida communivit; officinas pulveris ignescientis constituit; equestrem demum et pedestrem militiam ita ordinavit, atque anniversariis exercitationibus excoluit, ut ingruente bello, ex omnibus regni partibus ad arma convolaret.

Hisce potissimum artibus Emmanuel Philibertus vulnera reipublicae imposita sanavit, et moriens regnum florentissimum Carolo Emmanueli filio reliquit.

Nulli unquam ex italis Principibus rectius quam Emmanueli Philiberto Horatianum illud de Augusto potuit aptari: *Solus res italas armis tutaris, moribus ornas, legibus emendas!*

SUBALPINUS.

MONITUM.

Ut iam assuevimus, fasciculi Augusti et Septembbris mensis in unum prodibunt, qui primis Septembbris mensis diebus edetur.

Per idem tempus elenchi socio-rum recognitio fiet, deque eorum

**numero eximentur qui ab aliquo tempore pretium subnotationis suae solvere omiserunt. Qui igitur in hac conditione versentur, ne remoren-
tur rationes suas nobis-
cum exaequare.**

In Sanctum Hieronymum Emiliani

Orphanorum Tu Pater, in beatis sedibus Caeli, ut puero exstitisti, luce cur ride solio nitenti fulgidiore?

Asseclum cernis merito tuorum caritatis magna opera instituta tempore infando Tibi corde sancto nunc meliora.

Incliti exercent monitis Paternis munus augustum pietatis altae, aemuli Iesu pueros redemptos semper amantis.

Patriae cultum retegunt simulque, floridas cui spes inhibent perire, cuius et tutelae animam sacrasti saepe iuventa.

Vincula experti manibus molesta corporis membra et spiritum nutantem Alma servavit valideque Virgo matre patrona.

Ipsa desertis pueris misellis Mater aegrotis animis suavis fervidum, magnum Tibi concitavit patris amorem.

Germen augustum generis superbi irritum fastum renuens flagranter, angelus Caeli Italiae per urbes Tu volitasti.

Ecquis ignorans Inopis benigni munera accepta hic fuit indigentum una et aegrorum pietate summa advigilatum?

Pestilens morbus violens sed olim debitum vita reseravit altum praemium Caeli populo osculante scruta colenda.

Nam sagax sensit novitate rerum iam Tibi effecta, prius et Supremi voce Pastoris, Domini beatae

Te esse cohortis.

Saeculo laetam renovante lucem, qua Sodalium fuit a Somasca agnatum Corpus, subolem frequentem aspice, Sancte.

His fave semper, celebres ut usque filii nostram decorent, secundent patriam dulcem egregiumque prolis excipe cultum.

Te fideli spe precibus reposcunt orphani Patrem vehementiusque quos nefandum, atrox redigit duellum absque parente.

Alme Caelestis, benedic serene motibus firmis iuvenum recentum, qui Deo fisi cupiunt avitos

Patriae honores.

NAZARENUS CAPO.

EX ITALIS URBIBUS

Terna publica rerum monstratio

**Augustae Taurinorum. — Con-
ventus nationalis de Evange-
lio.¹**

Res novissima equidem et in primis Taurinensibus accepta est ille *Pharus*, quem, prouti diximus, ultro libens donavit Ioannes Agnelli, senator regni, et « Automobilium » apud nos auctor et facile in Italiam princeps. Sed « quantum est in re-

¹ Cf. fasc. sup.

bus inane! » Ipso die quo cives ei publicas gratias agere pro munere certant, et Rex, relicta Urbe, Augustam Taurinorum petit ut praesentia sua maiore apparatu rem decorare studeat, filia unica munificentissimi viri, crudeli atque inopinato morbo correpta, lacrimabilis omnibus, miserrime vitam finivit!

Inter omnia monumenta, quae nostra aetate singula quaeque civitas in suorum memoriam, qui proximiori tetrico bello pro patriae decore occubuerunt, hoc Taurinensium speciosissimum appellare non dubitaverim, idque elegantius atque munificentius esse. Mihi omnes facile concesserint, sive ob loci ipsius opportunitatem, sive ob amplitudinem. Nulla prorsus, meo iudicio, civitas nec terrestris neque maritima, opportuniores pharum sibi aedificare potuerit, qui uno eodemque tempore per lucem electricam magna vi simul replicatam, immensum radiorum torrentem immittat, ut omnes late colles atque longinquæ urbis compita viaeque splendissime clarescant. Quapropter excelsiores circum collium vertices, adeo balsami virtute praediti, ad quos nuper modo pueri agiliores ascendebant, quique beatioribus tantummodo dicati videbantur, omnibus nunc frui facilime datur.

Sunt enim publicae eademque vi electrica actae rhedae, quae paucis admodum denariis ducunt atque deducunt ad monumentum. Hinc inde per apicem montis ampliae apertae sunt atque commodae viae divina veluti virgula excitatae, arboribus satis iam recentibus consitae, fassis lapidea sedilia, passim et pergula, ubi quiescere aliquantis per possis, et imis pulmonibus liberiorem aërem captare. Est Municipii Taurinensis virtus, si apud Pharam nuper parvulum sacellum, temporum iniuria corruptum, instaurandum curavit, eo consilio ut per aestatem rusticantes die festo sacris possint commode interesse.

Et pulcre sub oculos lenta civitas omnis, veluti per speculum tibi occurrit suis cum plateis, turribus et officinarum caminis, atras sumi nebulas evomentibus. Quae rerum novitas, quae dulcis animi recordatio, oculorumque voluptas!

Sed paulo maiora canamus.

In tot rebus mortalibus excogitandis, atque vitae commoda unice procurandis, lamentabile fatum utique esset, si res prorsus caelestes silere debuissent. Non ita equidem fuit. Namque dum altera pars civium pro viribus ad artes excolendas incumbit, ut et exteri videant quid in artibus possit Subalpinorum virtus, altera alacris attendit ut appareat quomodo sit omnium cura, hac potissimum aetate, religioni tam tristi sydere afflata, in scholis puerorum pietatem colere, sacris quoque historiis mentem adiungere, ut recte eorum mentes iis studiis imbuantur, atque adeo labentibus annis uti patres nostri:

Hac casti maneant in religione nepotes!

Optimo quidem fato a nonnullis caustum est, ut quo tempore anxius atque tenacius plures toti sunt in operibus quae ad humanarum rerum amplitudinem prospiciunt, insudant alii in agris colendis, nonnulli, terrena veluti contemnentes, vel potius ad caelestia spectantes, ad puriorum disciplinam se convertunt, atque ad enucleanda potissimum Evangelii volumina pueros alliciunt, qui scholis secundi ordinis adhuc animum addicunt.

Scimus enim quam magna plerumque ignavia sit in religione... Ad omnes recentiores libros eosdemque infandos trahimur, eosque non oculis modo usurpamus manibusque terimus, prope sed devoramus... At libros, qui de rebus sacris narrant, indignanter propemodum et fastidiose abiicimus, eorumque scriptores male habemus, et calumniis saepe obrui-mus.

Ut recte nosceret utrum res placeret, an non, aliquando, quum ad scholae finem pervenerat, studio de Evangelio silebat.

Hinc in ipsos «rigidi censura cachinni» hinc nausea, et perpetua negligentia.

Et dum res christiana rebus in adversis versatur, et undique premitur, vox in primis parvula eademque timida exoritur, mox pervagatur, deinde

Hic incredibilis rerum fama occupat aures.

Quid est?

Passim per urbem, magis civibus avensisque affluentem, grandibus literis exarata, haec verba, in parietibus adiuncta, italicice scripta leguntur: *Congresso Nazionale del Vangelo*. Magnus fit circum hominum globus, qui de novitate rei, et utilitate, varia inter se loquentes disserunt.

Ego a cive qui mihi est propior latine postulo: Bone, quid significant haec verba?

Mihi continuo amicissime respondit: Agitur de Conventu Nationali pro Evangelio!

— Quonam loco?

— In vico Valdocco, apud Salesianos.

Ei plurimas gratias egi pro munere, et recto illuc me contuli. Auctor nuperimi huius conventus, quem amoris gratia hic nomino, est Antonius Coiazzzi sacerdos de Salesianorum familia. Experfecto ingenio praeditus et laurea philosophiae insigniter donatus ac politicorum litterarum, abhinc paucos annos gramaticam primum, dein rhetorica, puerum docuit E. Frassati clarissimi viri filium, qui per vulgatissimi diarii auctor et rector, vulgo *La Stampa*, divitiis ita percrebuit et nomine, ut omnibus per orbem late terrarum notissimus evaserit. Magister, animi causa, post scholam alumno suo electissimos Evangelii locos enarrare consuevit. Cui quum placuisse videret, quod fortuito primum fecerat et pertimescens ob utilitatem perrexit.

§ 16. — Si pleuritis sit ab apparatu humorum in primis viis purgandum est.

At diligens alumnus: — Pater, - aiebat, - cur de Iesu taces?

— Etiamnunc placet?

— Utique, Pater!

Et saepe saepius, dum de divino Magistro pretiosiores locos entclearet, qui Eius amorem et caritatem intimius referrent, discipulum videbat, obortis lacrimis, eadem in mentem revocare, et maioribus gratiis immortalem magistrum cumulare.

— «Quod in scholae septis facio, cur non communicabo cum pueris universae Itiae?»

Inde paucis Conventus nationalis de Evangelio origo!

Quod ita Italos placuit; ut ipso litterarum antistite suffragante, in omnes Italiae scholas pervaserit haec eadem divinarum litterarum explanatio et omnibus imponeatur.

Quod felix, faustum, fortunatumque fiat!

S.

AD SANITATEM TUENDAM

Aphorismi sive pracepta medendi generalia ex pluribus casibus particularibus abstracta, ex variis auctoribus collecta.¹

§ 16. — Si pleuritis sit ab apparatu humorum in primis viis purgandum est.

§ 17. — In pleurite maligna et epidemica camphora cum *fervido* decocto rad. imperat. angelic. tussilag. fol. scabios et tussilag.

§ 18. — Temperamentum puerorum puitosum, improvisa, sine manifesta causa, orta gravia symptomata, et apoplexia puerorum extremitatibus frigidis, pulsus

¹ Cfr. fasc. sup.

valde exilis, qui fere semper signum est vermium, frequens contrectatio abdominis manibus, tormina, improvisa mania, singultus etc. signa sunt vermium. In tali casu nil potentius, quam statim dare cum brodio gr. XII merc. dulc. et gr. V Scammon. Sulph. in adultis. In pueris vero minoretur dosis, vel potius detur mercurius crudus in brodio ad magnitudinem pisi. Nam exit ad miraculum.

§ 19. — Subito excitari ex somno cum trepidatione in infantibus, praecipue, est apud mulierculas signum vermium; hoc item tamen etiam contingit in eruptione exanthematum.

§ 20. — Lumbrici frequenter absconduntur in cavitatibus intestini colon, ad quas quum interdum difficulter perveniant medicamenta, ideo non mirandum, si non raro ex optimis medicamentis non semper optimos habeamus successus.

§ 21. — Vermes subinde subito non solum pueros enecant, et infantes, sed etiam adultos.

§ 22. — Si circa quartum, quum iamiam erumpunt variolae, caput impetum cum magno calore, anxietate, motibus tendinum subsultoriis, etc., statim imperavit Baglivius cucurbitulas scarificatas scapulis; et momento omnia symptomata conquevere.

§ 23. — Si sanguis ad caput impetum facit in variolis (idem sors in aliis morbis acutis inflammatoriis), tentionesque in hypocondriis adsint, plantis manum atque pedum spongias decoctis emollientibus tepidis turgidulas apponi iussit Baglivius, magno cum symptomatum levamine.

§ 24. — In pueris semper de duobus spicandum, de lumbricis videlicet, et de variolis; ideo numquam febris, antequam duo tresve dies elapsi sint, determinanda.

§ 25. — Dolor dorsi acutissimus, nonnulli motus compulsivi, tussis, oculi humidi, febris ex genere variolosarum futuram donant.

§ 26. - Qui in variolis maxime sputant, raro moriuntur, nullumque sputatorem in variolis mortuum vedit Walschmidius.

§ 26. - Adultiores a tate, nisi recte tractentur in variolis, saepe moriuntur phrenetici, uti observavit Baglivius.

§ 27. - Contrahuntur saepe hypocondria in acutis versus diafragma, ob id inflatum, vel convulsivica oscillatione laborans: et semper malum est.

§ 28. - Pulsatio in praecordiis cum signis ariditatis in lingua, vel aliis partibus delirium significat.

§ 29. - Si lumbis dolentibus veniat dolor ventriculi, hemorroides futuras denuntiat.

§ 30. - Si in morborum, praesertim acutorum initiis, hypocondria tument aut dolent, sanguinem in supernis partibus exspecta.

§ 31. - Nolite terreri, si aliquando videatis pus in morbis; nam non semper pus est, sed succus nutritius, qui ob intermissam exercitationem consuetam, vel ob victum copiosum in venis redundat; unde in forma pussis tunc effluit per urinam, secessum, etc., teste Avicenna; quare non semper alba materies signum est ulcerum; quod serio notandum.

§ 32. - Datur etiam hydrops inter musculos abdominis, quando nempe serum non in eius cavitate, sed inter externos abdominis musculos fluctuat, et ventrem elevat in magnum tumorem ruptis, laxatis, vel erosis talium partium vasis lymphaticis. Hippocrates eius primus meminit, dum ait: *Spatia muscularum sero et flatu repletur*. Walschmidius in sua praxi nonnulla quoque de eodem monet, ex ore praceptoris sui habita.

§ 33. - Hydropicis desperatis, si facies evadat plumbea, mors ostia pulsat.

§ 34. - Qui natura sunt stomacho debiles, et difficulter cibos coquunt, iuridos et conspurcatos dentes habeant, cum aliqui oris foetore; sunt magis proclives

ad somnum quam ad vigilias; hebetes sunt visu; remota non bene vident obiecta; a quovis copioso ciborum usu facile laeduntur.

§ 35. - Potus caffaei iis mirabiliter prodest, et apud me (ita Baglivius) pro secreto habetur. Continuo moerent aut dolore capitis laborant, et ob id impatientes sunt.

§ 36. - Ex auctoritate et pracepto magni Hippocratis non solum febres obnoxiae sunt viribus et potestati dierum criticorum, sed quamplures etiam alii morbi, ulcera, ophthalmiae, dysenteriae, vulnera cum febre, Typhos febris, eodem teste, sex mensibus indicatur.

§ 37. - Si secundo die exacerbatis omnibus accidentibus, ruat aeger in peius, morietur quarto; si quarto, morietur sexto. (Hippoc).

§ 38. - Crises ad articulos natura peculiaria quadam lege sibi soli nota promovet ac perficit, et nos cum impropriis remedii, nil aliud efficimus, quam eam a debita crisi, cuius nos rationem ignoramus, divertimus, factaque metastasi ad interiora brevi iugulatur aeger. Id saepe verum observavi (Baglivius) quando tumores pedum, dolores, ac tumores rheumatici articulorum in impuris corporibus per diuretica, aut purgantia repetita a medicis curari solent in iis prae ceteris, quorum stomachus infelix est, debilis ac relaxatus, ut in quamplurimis in urbe est. Stomachо in his prospice. Victum optimum impera et vinis vindemiarum tempore more nostro, medicatis, toto anno utere, et sanabuntur.

§ 39. - Causam morbi praescire, dies criticos religiose observare, paucis uti remediis, cocta materia humores educere, dummodo non turgeant; quod si turgeant, statim purgandum; qui haec in acutis novit, quam faciliter curaverit!

§ 40. - Plures remediorum usus necat quam vis et impetus morbi.

§ 41. - Pleuritis et pulmonia habent suos criticos tertium, quintum, septimum, nonum, undecimum, et decimum quartum.

§ 42. - Crises humoris meri et sinceri pessimae. Sanguis merus per tussim, bilis mera per alvum, etc.

(Sequitur).

I. FAM.

COLLOQUIA LATINA

Mensae exstructio.¹

LAURENTIUS. - Heus, heus, Architricline, adesdum exstreu ocyus mensam; est enim tempus prandendi. Herus prae-stolalur convivas.

ARCHITRICLINUS. - Iam unum id ago: sis mihi paululum subsidio; quaeso te.

LAUR. - Non recuso. Ubi est mappa?

ARCH. - Iacet in scrinio sub mensa.

LAUR. - Ubi autem scutellae, patinae?

ARCH. - Respice: sunt ad manum supra abacum.

LAUR. - Papae! Ut reluctant argenteae hae paropsides!... Non secus ac tersum speculum.

ARCH. - Hoc meis debent manibus: heri ad sudorem defricui. Mantile mundum singulis impone patinis: iuxta vero cultrum, cochleare, fuscinulam.

LAUR. - Monstra mihi salina: implebo sale. Ubinam sunt?

ARCH. - Foris, propter ianuam triclinii videbis armarium: aperi; illuc invenies; et etiam ampullas, tum oleariam, tum acetariam, nec non thecas piperias, et dentiscalpia. Una adfer panarium.

LAUR. - Scio consuetudinem: addam sub unumquodque mantile panem triticeum candidum.

ARCH. - Sicut dicas. Panem autem se-

cundarium seca in partes oblongas, ut circumferatur cupientibus.

LAUR. - Videtur hic panis non recens.

ARCH. - Ne te crucies: abi, statue salinum hoc in medio mensae: ego aquam hauriam extergendis cyatis vitreis et cantharis.

LAUR. - Iamiam operam tibi navabo.

ARCH. - Cave ne illidas illos in marginem situlae et defringas; crystallum est Bohemicum, idque carum.

LAUR. - Quotquot opus est eluere?

ARCH. - In singulos convivas bina vi-tra: alterum aquarium, vinarium alterum; submette cuique hypocyathum.

LAUR. - Numquid desideratur praeterea?

ARCH. - Caliculi pro liquoribus.

LAUR. - Ubi autem pocilla ad caffeam potionem post prandium hauriendum?

ARCH. - Sunt in illo repositorio, una cum caliculis et biciis vitreis nonnullis, lingulis et maxonomo, quae pariter in promptu habere convenit.

LAUR. En omnia.

ARCH. - Nunc demum sedilia adferamus e proximo conclavi, et confusa suo quoque loco reponamus. Coenaculum instructum est: adsint convivae, ubi libuerit.

LAUR. - Patrem familias commonefaciam.

COMMUNIA VITAE¹

Colica. - Coeliacus morbus.² - Intestini ulceratio. - Typhlites.³

Elminthiasis.⁴

¹ Cf. fasc. mens. Maii.

² Coelia est illa corporis cavitas, in qua cibus devoratur et prima conco:io peragitur; unde *coelatus*, cui venter protuberat; *coelicus*, cui venter ulceratur, aut dolet.

³ Intestini coeci inflammatio.

⁴ *Elminthes* dicuntur tineae, ventris animantia ex genere lumbricorum in intestinis genita.

¹ EX ANTONII VAN TORRE dialogis familiaribus. — Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

Peritonites¹ me ad extrema adduxit.
Cruciatus colico vexor. - Dolore colico
crucior. - Intestinorum doloribus torqueor.

Morbus ex iecore (hepaticus); *licenitus*
(splenicus, ex spleno) me sodicat:

Ictericia (Morbus regius, Morbus arqua-
tus, Fellis suffusio, Suffusa bilis, Aurigo).²

Colica hepatica.

Melancholia (Atra bilis). - Melancholi-
cus omnino sum factus.

Renibus labore:

Morbus nephriticus (Nephrites) in me
serpit.

Colicam iliacam gravissimam sum pas-
sus.³ - Ferendo colicae huius dolori non
sum (impar sum). - Vires meae hisce dol-
oribus franguntur (ad dolorem sunt infir-
mae; vim doloris non sustinent). - Tantum
doloris ex colica hac sustineo, quantum
vix possit. - Roboris in me tantum non
est, ut acerbitatem tam gravem perpeti-
queam. - Vocem mihi dolor intercludit. -
Dolor permanet. - Dolore hoc gravissimo
conficior (exagitor ut nihilo unquam; dis-
crucior, perimor, interimor, obruo).

Calculi me infestum habent.

Nervorum valetudo me cruciat:

Siriasis.⁴ - Hyperaemia (Cerebri conges-
tio). - Cerebri anemia. - Hydrocephalon. -
Cerebri apoplexia. - Emboulismus.

Morbus cephalicus (Cephalgia). - Ce-
phalaea.⁵ - Hemicrania.⁶ - Siriosis.⁷

Odontalgia. - Aemodia.⁸ - Dentium

¹ Est inflammatio peritonaei; h. c. membranae illius tenuissimae alvum et intestina a transverso septo continentis.

² Aurigo (-iginis) a colore auri.

³ Si levior, *strophus* dicitur; *chronica* si statim temporibus corpus aggreditur.

⁴ Inflammatio cerebri et membranarum eius, unde pallor, febris ardens, siccitas, etc.

⁵ Diurnus et inveteratus capitis morbus.

⁶ Quum dimidium capitis infestatur.

⁷ Capitis ardor.

⁸ Stupor dentium.

labetactatio. - Gomphiasmus.¹ - Dens do-
let (dolores movet atrocissimos).

Dentium vis sopita est. - Dentibus vis
mandandi est adempta (Conficiendi cibi vis
hebetatur).

Mihi eruti (evulsi, exculti, exempti,
excussi) dentes sunt. - Sum edentatus (den-
tibus minutus, diminutus).

Iudicii, quod aiunt, dentem dentivi
(emisi, edidi, eduxi, effudi).

Ptysis (Ptysma).² - Oscedo (Oscitatio).

Nevalgia. - Spasmus.³ - Tetanus.⁴ -
Ischias, ädis (Dolor ischiadicus).⁵

Eclampsia (Nervorum convulsio).

Epilepsia (Epilepsis, Comprehensio, In-
vasio, Retentio, Manar, Morbus comitialis,
Herculeus [Herculanus], sacer, santicus,
lunaticus, caducus). - Vitium comitiale
sentio.

Neurastenia (Nervorum languor).

Vertigo. - Lethargus (Lethe, Oblivio,
Argia, Torpor, Veternus). - Incubo, önis
(Incubus, Ephialtes).⁶

Agrypnia.⁷ - Somnum capere non pos-
sum. - Somnum non amplius video oculis
meis. - Oculi mei conciliare (reperi-
re) somnum non possunt. - Mihi die ac nocte
insomnes oculi sunt. - Dies noctesque
somno vacuas (somni expertes, vigiles,
insomnes) traduco (exigo). - Perpetuo totius
diei ac noctis insomnio labore. - Somno

¹ Dentium abruptio.

² Frequens ex continuo humore sputum.

³ Nervorum attractio (inde spasticus), cui obiicitur
nervorum intentio.

⁴ Rigor, distensio, passio, quae corpus neutrubi
flexile facit. Dicitur *trisma* quum vultus musculos
afficit; *emprostothonus* quum corpus in anteriores
partes inclinatur; *opistothonus* quando in dorsum
aut in scapulas torquetur; *pleurostothonus*, quum in
latus. Inde adiect. *tetanicus*, *emprostothonicus*, *opisto-*
thonicus.

⁵ Coxendicum dolor, unde *ischiadicus*, *ischiacus*,
qui hoc morbo (Italice *sciatica*) laborat.

⁶ Nocturna corporis oppressio et suffocatio in
somnia.

⁷ Somnus difficilis, vigilia, pervaigilium; unde
agrypnetus, qui vigiliis facile perfert.

nec convivere quidem possum. - Cono-
ridem dormire, sed frustra. - Nullam
operam dare somno mihi licet - Somno
me reficere nequeo. - Nulla quiete, nec
die nec nocte, corpus levare (recreare,
reficere) valeo. - Nunquam iam mihi quie-
scere (requiescere, me quieti tradere) datur.

Cardiopalma (Palpitatio). - Perpetuo
mihi cor in pectore micat. - Micantis cor-
dis perpetuum sentio in pectore motionem.
- Assidue mihi cor salit.

Cardialgia (Morbus cardiacus). - Prae-
focatio.¹ - Intercluso animo prope perimor
(Oppresso halitu necor, Suppresso spiritu
conficior, Praecluso spiritu interimor).

Phrenesis (Phrenites). - Furor.

Furore agor (corripior, teneor, inflam-
mor, incendor, concitor). - Furiis agitor.
- Ad furem redactus sum. - In furem
labor (incido).

Insania. - Insanio (In insaniam incidi,
lapsus, prolapsus sum).

Desipio (Deliro, Aberro, Dementor, De-
mentio, Mente sum captus). - Ex potestate
mentis exivi. - Mentem amisi. - A mente
decessi (aversus sum). - De meme discessi.
- Ad dementiam sum adductus.

Mens me reliquit (defecit, destituit). -
Mentis lumine sum obcaecatus. - A mente
sum destitutus. - De mentis sanitate sum
deturbatus. - Iam non sum mentis inte-
grae (mentis compos). - Sum mentis mo-
tae (commotae, impos). - Mente excidi.

De ratione exturbor. - De consilio dei-
cior. - Animo non amplius consto. - Ab
animo labore.

Heu! factus sum desipiens (insipiens,
delirus, stultus, demens, insanus, bardus
insulsus, vesanus, stolidus, amens, consilii
extorris, rationis expers, impotentis animi,
a ratione abstractus).

Quae te dementia cepit? Quae te insa-
nia tenet (habet, possidet)?

¹ Spiritus fauces oculi.

Resp. Deliramenta loquor (fundo). -
Non nihil deliro. - Hilarem (tristem) insa-
niam insanivi. - In dies ad insaniam pro-
gredior. - Quotidie magis furor in me au-
getur.

Parum firmae mentis sum. - Aliquantum
lumen amentia flagro.

Apoplexia (Apoplexis).¹ - Paralysis
(Nervorum resolutio, Paresis).

Oculorum morbus (ophthalmicus mor-
bus, ophtalmia) me cruciat. - Oculorum
valetudine impediatur.

Haberi oculorum acie sum. - Hebes
sum. - Acies oculorum hebescit (hebetta-
tur, obtunditur). - Visu labore. - Oculis
valetudo officit.

Oculorum infesta suffusio.² (Infestae pi-
tuitae in oculos distillatio, Oculorum epi-
phora, Epiphora oculos male afficiens, Epi-
phora oculos infestans).

Blepharites (Palpebrae ulceratio).

Lippitudo. - Gramia.³ - Lippus oculus
habeo. - Ex gramia palpebras disiungere
(deducere, divellere) nequeo.

Hordeolum (Chritte).⁴

Ceratites strumosa.⁵

Mihi est oculorum vis suppressa (an-
gusta, coacta, remissa). - Myops sum. -
Non respicio quam longus est nasus (Non
longum nasum cerno; Non ad extrema
nasi pervideo).

I. F.

(Ad proximum numerum).

¹ Stupor ac totius corporis sensus et motus pri-
vatio; qui morbus in mortem aut paralysin desinit.
Quum una tantum corporis pars corripitur *hemiplexia*
dicitur.

² Italice: *Flussione d'occhi*.

³ *Lippus* dicitur qui oculis est lacrymantibus;
lippitudo itaque in *blepharite* aliisque oculorum mor-
bis fit; itemque *gramia*, Italice *cispa*.

⁴ Apostema nascens in extremitate palpebrae. Ita-
lice: *orzaïuolo*.

⁵ *Ceras* pars oculi est quae, a graeco fonte, italice
nuncupatur *cornea*; *struma* autem, unde *strumosus*,
item quam *scrophula*, tumor cervicem praecipue infe-
stant, glandulae.

ANNALES

Italica septentrionalis axis exploratio.

Superiorem hanc notabilium eventuum recensionem nostram absolvebamus anxium, non modo Italorum, sed omnium gentium animum revelantes, ob ignotam herorum illorum sortem, qui, quem septentrionalem axem attigissent redditumque iniissent, nullam praeterea notitiam de se amplius dederant. Post aliquot dies, en radiographia, rursus instaurata, nunciat revera infortunium supervenisse: scilicet diribilem speculatoriam navem imbrisbus furentibus fuisse quassatam; eius partem cum nonnullis nautis, inter quos Humbertum Nobile expeditionis auctorem, inter glacies cecidisse, alteram cum reliquis navalibus sociis ventorum vi fuisse alio abreptam; denique ex iis qui sospites evaserant – unus enim ex delapsis mortem obierat – tres audacter pedibus viam aggressos esse, ut hospitalem aliquem locum attingerent, unde subsidia repetarent.

Mirum quantum harum rerum cognitio civitates omnes commoverit; quae large effuseque contenderunt, ut auxilio naufragis venirent. Itaque primum Itali per velivulos suos perficere valuerunt ut cibis, vestibus aliisque rebus ad rem necessariis eos instruerent; atque deinde Suetii, qui velivolo pariter, Lundborg duce, glacielem terram attigerunt, unde expeditio principem Nobile, non leviter vulneratum, liberarunt atque in tutum deduxere. Dum vero intrepidus aeronautes Sueticus redit ut ceteros vicissim assumat, improviso machinae vitio, magnanimitate sua ipse captivus est factus.

Sed de nautis cum dirigibilis involucro raptis, de peregrinantibus illis in glacie,

deque claro aeronauta Amudsen, qui generose et ille in auxilium advolavit, ne vestigium quidem adhuc!

**

Sinenses res.

Sinenses res, «nordistarum» ut aiunt, factioni, adversae prorsus cessere. Ciang-Tsi-Lin enim, Sinarum iam dictator et eiusdem factionis dux, ad Pechinum funditur, dumque in fuga salutem quaerit, per proditionem, – uti fama fert – occiditur. «Nationalistae» itaque urbem caput occupant, gubernium instaurant, promittentes finem sese civili bello imposituros atque pacem restituturos. Iaponii interim adsidue vigilant...

**

Iugoslavorum discordiae et facinora.

In Iugoslavorum natione civitatum discordiae et odia, inter Liburnos praesertim et Serbos, eo pervenere, ut in publico coetu legibus ferendis graves facti fuerint tumultus, in quorum altero Racic, Czernagorae legatus, manuballistula adversarios petiit, quorum Liburnos legatos interemit Bassaricec et Paulum Radic, Stephani Radic nepotem, principis agricolarum factionis, qui et ipse gravi vulnere affectus est, una cum duobus aliis Liburnicis popularibus legatis. Huius nefariae caedis speciem ferunt esse deducitam ex Neptunensi cum Italiam illo foedere, de quo suo tempore loquuti sumus, quodque ramplures videre nolunt.

**

Nationum societas.

Supremum Societatis Nationum consilium quinquagesimam sessionem suam Genevae his diebus habuit, in qua, inter

cetera, ad examen revocatae sunt tum Hungarorum querimoniae de Transilvania, tum Lithuanorum in Polonos Nullam decretoriam solutionem arrepsit Consilium, contentum suadendi partes, ut secundiori animo ipsae ad easdem quaestiones iterum perpendendas atque conciliandas intendant.

Kalendas Iuliis MCMXXVIII.

POPULICOLA.

ROMA SACRA

Ex Congregatione S. Officii.

Proposito dubio: «An praeter omnes fabulas amatorias, omnia opera dramatica et librum *Prose scelte GABRIELIS D'ANNUNZIO* decreto d. 8 mens. Maii 1911 proscripta, etiam reliqua eiusdem generis opera (*Tragedie, commedia, misteri, romanzi, novelle, poesie*) fidei et morum offensiva, scripta vel edita post supradictum decretum, habenda sint eodem modo prohibita», Emi ac Rmni Patres fidei et moribus tutandis praepositi, praehabito Consultorum voto, die 27 Iunii 1928, respondendum decreverunt: *Affirmative*; atque responsionem istam in Indicem librorum prohibitorum iuserendam mandarunt. Ss̄m̄ autem D. N. Pius PP. XI in sequenti die, relatam sibi Em̄orum Patrum resolutionem approbavit, confirmavit et publicari iussit.

VARIA

Lusitanae mulieris animi fortitudo.¹

Quum utrimque summa vi Diense oppidum expugnaretur, et multi quotidie occumberent, in Lusitana muliere (Bar-

¹ Ex historiis MAFFEI.

baram nomine appellabant) invictum animi veri Christiani robur nituit. Huic, amissio coniuge, duo supererant filii, aetate viribusque florentes, Aloisius et Christophorus. Ille ad Rumaepolim, hic in eadem arce Diensi agitabant excubias. Forte ita evenit, ut Christophoro, quum pro muri corona staret armatus, contorta ab hostibus e transverso pila partem ventris una cum intestinis abriperet. Extemplo seminimis domum relatus, uti erat de aeterna salute sollicitus, parentem optimam interrupta compellans voce: – «Peto – ait – abs te, quae soque, mater, uti mihi prius ad expianda crimina sacerdotem, quam ad prosequendum obitum lacrimas ac suspiria praebas. Vereor enim, si te ingemiscensem audiero, ne dolor tuus ac moeror meam ad supremum hoc iter necessariam exigui temporis preparationem impedit». Cui parens inter adstantium singultus et complorationem una siccis oculis et placido vultu: «Ego vero quod doleam – inquit – fili, habes nihil, nisi noxae aut piaculi quippiam tibi superesse, quod eluas. Nam alioqui probe intelligo, iis qui istud obierint leti genus, praecaram esse mercedem paratam in caelis. Tu modo clementis Dei pacem ac veniam fiderenter implora, teque in hoc transitu virum praebet. Id unum in hac orbitate maximo mihi solatio fuerit». Inter hasce adhortationes, labentia moribundi viscera manu suffulciens, fugientis animae reliquias tamdiu sovit, quoad accito in id sacerdoti peccata cum salutari detestatione confessus, et absolutus, in sinu parentis animam efflavit.

Vixdum demortui corpus vidua terrae mandaverat, quum de alterius filii nece nuntius affertur, qui in propugnatione Rumaei castelli paullo ante ceciderat. Scilicet nemo fuit, quin geminato intra paucas horas vulnere, confectum iri foeminam pro certo putaret. At illa, in tam acerbo casu, tantum abfuit ut quicquam

christiana spe et gravitate indignum admitteret, ut etiam venientes ad se doloris leniendi causa notos ac familiares ultro consolaretur. Huius mihi matronae sensus, et in liberos caritas laudabilior haud paulo visa, quam eius, quae ad primum de morte filii nuntium examinata est, aut illius, quae laetitia conspecti reperire nati, quem mortuum crediderat, expiravit.

**

Ranae regem petentes.¹

Ranae, regem cupientes, a Iove per legatos efflagitarunt. Iupiter, quem non lateret mite earum ingenium, tigillum in paludem iniecit. Ranae, subito pavore percussae, imas latebras petierunt. Multo intericto tempore, tigillum defixum conspicientes, timore prorsus abieco, in tantam adsurrexerunt petulantiam, ut illi certatim insultarent. Talem igitur regem aspernatae, Iovem rogaverunt alterum regem. Dedit ille anguillam, cuius bonam dulcemque indolem despicienes, tertium a Deorum patre postulaverunt. Hic vero iratus serpentem immisit, qui illico eas persequutus, singulas devoravit.

**

Pro iudicibus mensarum elegan- tibus.

ESCARUM ORDO:

Ius gallinaceum frigidum in cratera ministratum.

Sardinae furnaceae Langobardorum more.

Gallina in olla cum leguminibus elixa.

Parvae cucurbitae muria duratae.

Bucellae cum cerasis mulso confectis.

¹ Italice scripsit N. TOMMASEUS.

Locosa.

Tuccius in schola.

MAGISTER. — Dic igitur mihi quod tempus sit opportunius ad captanda poma.

Tuccius. — Quum in horto absint mater, pater et quisvis alias.

Tuccius morae taedium non fert in vertendo ab Italica in Gallicam linguam, et conversus ad matrem:

— Tu saltem in hoc discrimine — inquit — afferas auxilium mihi misero!

MATER. — Libenter facerem si Gallicam linguam callerem; sed parentes mei ad eius studium minime me applicarunt.

Tuccius. — Quam optimos parentes habuisti!...

Aenigmata.

I

Emicuit lingua *Totum*, legumen adempta fit *planta*, cum qua quemque vocare potes.

II

Totum haud est *totum*; cervicem tolle, do- [cebit.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1) *Noctu-a*; 2) *G-rex*.

Catamitus ridiculus.

Lunari facie, bubulo exornatus et alvo Prochorus, ex hallo ad sinciput et graphicè Crissat, cantillat, gelasino nictat amandis, Ilia quod teneant mimicus atque stupet.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

ROMAE, TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

STANISLAUS FUGIENS

8]

DRAMA HENRICI NOZZII, S. I.

NAEVOLUS.

Nihil.

BILINSKIUS.

Si me, pessime, diutius irritassis...

BILINSKIUS.

NAEVOLUS.

Iam dicam: mane.

Ehodum nihil?

NAEVOLUS.

Nescio quid meum iurgabam.

BILINSKIUS.

Nugas agis:

Pergin' sic consuere mendacia? Non tu ipse

[memet nomine

Appellasti modo? An non ego praesens quae

[dixti cetera

Audivi?

NAEVOLUS.

(Heu! perii: nec quid dicam aut com- [miniscar sat scio).

BILINSKIUS.

Hem! deprensus haeres scilicet. Quin tu sta-

[tim

Quidquid habes aut plane exprome, aut ei- [cieris foras statim.

NAEVOLUS.

Bona verba, quaeso.

BILINSKIUS.

Statim eloquere.

NAEVOLUS.

Saltem sine animam

[recipiam:

Adeo me miserum urges.

BILINSKIUS.

Eloquere inquam: aut ego...

NAEVOLUS.

Nuper... nuper... at obsecro, ut ea quae tibi

[proloquar

Tacitus serves, nemini ut quidquam accidat

[mali.

BILINSKIUS.

(Num occulte meditatur ire peregrī?

[Num fugam

Adornat aliquo? at quo demum? qua de

[caussa? Nihil satis

Coniicio).

NAEVOLUS.

(Commovi hominem).

BILINSKIUS.

(Dein ut longum iter

Clam a suis instituat, ea verecundia qua est
 [adolescentulus,
 Iam gracili corpore, idemque a morbo recens,
 Non haec mihi quidem videntur verisimilia).

NAEVOLUS.

(Heu! secum nunc putat; qui possit aegre
 [facere hero optimo).

BILINSKIUS.

(Tamen his indiciis nonnihil certe subest).
 Dic mihi: vidisti tute haec quae dixti omnia?

NAEVOLUS.

Verum.

BILINSKIUS.

Atque ea in minoris heri cubiculo?

NAEVOLUS.

Verum.

BILINSKIUS.

Vestem, petasum, zonulam, cucurbitulam,
 Sarcinulam viatoriam?

NAEVOLUS.

Verum.

BILINSKIUS.

Satis est. (Non huic in-
 [dormiam

Profecto rei segniter: inquiram subdole;
 Scibo. At quis est? Ipse, ni fallor, Stanislaus
 [cum Fulcio
 Huc advenit. Dissimulare nunc quidem lubet).

NAEVOLUS.

Quid quod te oravi, ut istud quod dixi om-
 [nibus

Clam siet?

BILINSKIUS.

Abi tandem in rem malam, pessimum.

NAEVOLUS.

Pro more tuo benigne ac liberaliter.

SCENA V.

BILINSKIUS, STANISLAUS, FULCIUS.

BILINSKIUS.

O bone Stanislae, ecquid demum nobis appor-
 [tas boni?
 Speremne te aliquando obtemperaturum, ut
 [decet,

Fratri?

STANISLAUS.

Nulla erit in me mora, si honesta ille
 [rectaque imperet:
 Ubi secus faxit, mihi certum est neque blan-
 [ditii, neque minis
 A recto virtutis officio vel tantillum discedere.

FULCIUS.

(O responsionem pectore dignam nobili!
 Paullus ad hunc fratrem suum profecto est
 [somnum).

BILINSKIUS.

Atqui tu de rebus inepte ac male iudicas.

STANISLAUS.

An quod ego ab vulgo hominum prorsus
 dissentio,
 Quos agit rerum praesentium vana cupiditas,
 Ea tantum gratia inepte ac male iudico?
 Vide, an sit aequum ut aeternis natus bonis
 Animus curet fluxa haec.

FULCIUS.

(Eugepae! Bilinskium
 Magistrum haec sane vox una iugulat probe).

BILINSKIUS.

Nihil omnino hoc ad rem quam quaero per-
 [tinet.

FULCIUS.

(Verum dicit nam nescit quid respondeat).

(Ad proximum numerum).